

One of such questions is to determine the age of initiation of tribes, in view of this, the article presents the results of research conducted by the author to establish the probable age of transition from childhood to adulthood.

Key words: Eastern Europe, Bronze Age, Dnipro-Don Babyne Culture, gender, initiation.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Геннеп А., ван. Обряды перехода. Систематическое изучение обрядов / Пер. с франц. Ю. В. Ивановой, А. В. Покровской. М.: Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 1999. 198 с.
2. Гришук О. М. Астрагали як елемент поховального обряду населення дніпро-донської бабинської культури. *Донецький археологічний збірник*. 2013. № 17. С. 24–34.
3. Громов Д. В. Роль юношеских инициационных посвящений в традиционном и современном обществе. *Проблеми психології розвитку. Матеріали міжнародної психологічної конференції «Психічне розвиток в онтогенезі: закономірності та можливі періодизації»*. М., 1999. С. 28–30.
4. Капишин А. Е. Инициация в традиционных культурах как социальная практика. *Теория и практика общественного развития*. 2016. № 12. С. 57–62.
5. Литвиненко Р. О. Поховання культурного кола Бабіне з астрагалами. *Древности 2005*. Харьков: ХИАО; НМЦ “МД”, 2005. С. 74–86.
6. Литвиненко Р. О. Днепро-Донская бабинская культура (источники, ареал, погребальный обряд). *Матеріали та дослідження з археології Східної України*. Луганськ: СНУ, 2006. № 5. С. 157–187.
7. Литвиненко Р. О. Статеві-вікові диференціації в поховальному обряді бабинських культур. *Матеріали та дослідження з археології Східної України. Від неоліту до кіммерійців*. Луганськ: Вид-во СНУ, 2007. № 7. С. 156–172.
8. Литвиненко Р. О. Культурне коло Бабіне (за матеріалами поховальних пам’яток): автореф. дис. д-ра іст. наук: 07.00.04. “Археологія” Ін-т археол. НАНУ. К., 2009. 32 с.
9. Литвиненко Р. А. Культурний круг Бабіно: називання, таксономія, структура. *КСИА*. 2011. Вып. 225. С. 108–122.
10. Литвиненко Р. О. Наддніпрянщина як перехрестя ареалів бабинських культур. *Археологія*. 2018. № 3. С. 20–30.
11. Орловська О. Ю. Ще раз про астрагали в похованнях бабинської культури (ДДБК). *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету*. Том 2 / Ред. кол. Хаджинов І. В. та ін. Вінниця: ДонНУ, 2016. С. 48–52.
12. Пропп В. Я. Исторические корни волшебной сказки. *Собрание трудов*. М., 1998.

УДК: 327.82:008(477+474.5)

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В ЛИТВИ

А. О. Коберська, І. В. Богінська

Анотація. У статті розглядається стан та ключові суб’єкти здійснення культурної дипломатії України в Литві. Культурна дипломатія виступає важливим фактором взаємодії України та Литви в умовах стратегічного партнерства, а також наявності спільних викликів та загроз. Наголошується на необхідності удосконалення форм і методів культурної дипломатії України в Литві.

Ключові слова: культурна дипломатія України, Литва, зовнішня політика, Український інститут.

Культурна дипломатія є одним із головних аспектів м’якої сили, що не лише формує позитивний імідж держави на міжнародній арені, але й виступає окремим зовнішньополітичним інструментом, завданням якого є підвищення соціально-культурного співробітництва та просування національних інтересів країни за кордоном.

Такий аспект дослідження дипломатичних відносин України та Литви набуває особливого значення в умовах офіційно задекларованого статусу стратегічного партнерства між державами та спільних викликів, пов’язаних із гібридною агресією Росії проти України. До того ж, Україну та Литву об’єднують не тільки спільна історія, цінності та інтереси, але і спільна відповідальність за майбутнє регіону, який протягом останніх років перебуває в центрі подій глобальної політики.

Наміри зміцнювати та розширювати співпрацю Литви та України було підтверджено шляхом підписання Декларації про розвиток стратегічного партнерства між Україною та

Литовською Республікою (ЛР) на період з 2020 по 2024 рік в ході офіційного візиту Президента України до Литви в листопаді 2019 року [1].

Важливим підтвердженням стратегічної співпраці Литви та України стало створення у липні 2020 року Люблінського трикутника – тристоронньої платформи для політичного, економічного, культурного й соціального співробітництва між Литвою, Польщею та Україною, метою якого є координація дій трьох держав з ефективної протидії актуальним викликам і загрозам спільній безпеці [2].

В українській фаховій літературі вже є розробки стратегічних основ культурної дипломатії, зокрема О. Розумною, Н. Мусієнко, Г. Шамборовським тощо. Проте першочерговим і найскладнішим завданням таких документів є їхня імплементація. Варто також додати, що в контексті заданої проблематики предметно та глибинно культурна дипломатія України за кордоном (на прикладі конкретних країн) практично не вивчалась.

З огляду на вищезазначене, в Литві наразі створені чи не найкращі умови для ефективної співпраці у різних сферах, зокрема й в контексті реалізації проєктів у сфері культури, до того ж ЛР є однією з пріоритетних країн діяльності Українського Інституту. Відтак, метою статті є аналіз основних аспектів культурної зовнішньої політики та культурної дипломатії України в Литві.

«Культурна дипломатія» є комплексом цілеспрямованих дій, орієнтованих на здійснення обміну ідеями, інформацією, цінностями, традиціями, віруваннями та іншими аспектами культури, з метою сприяння міжкультурному взаєморозумінню [3]. Поняття «культурна дипломатія» є вужчим за поняття «публічна дипломатія», під яким варто розуміти комплекс заходів, що здійснюються як центральними, так і закордонними органами зовнішніх зносин держави з метою дослідження ставлення та інформування іноземної громадськості, а також встановлення контактів за кордоном, з метою покращення іміджу держави та досягнення національних інтересів [4].

Таким чином, мистецтво та культура є частиною міжнародних відносин та важливим інструментом в епоху нових глобальних викликів. Культурна присутність країни всередині іншої культури створює унікальні можливості, форуми і платформи для взаємодії між людьми різних країн, тим самим закладаючи основу для дружніх і міцних соціально-економічних зв'язків між громадянами й урядами. Культурна дипломатія допомагає створити «фундамент довіри» з іншими народами, що є ключовим фактором під час укладання політичних, економічних та військових угод [5].

Як відомо, ефективність реалізації стратегії культурної дипломатії сучасної держави напряму залежить і від рівня розвитку власної культурної індустрії. Виробництво необхідного культурного матеріалу потребує проведення цілісної державної політики та об'єднання зусиль великої кількості зацікавлених сторін. Зокрема, культурну присутність України у світі покликана забезпечувати величезна кількість українських та закордонних суб'єктів. Якщо відштовхуватись від визначення культурної дипломатії як обміну культурними потенціалами різних спільнот задля досягнення довіри, порозуміння та добросусідства різних країн, то така взаємодія не є монополією держави, адже відбувається як на рівні офіційних державних політик, громадянського суспільства, так і на рівні окремих людей, що також є носіями різних культур [5].

За даними аналітичного дослідження «Українська призма», двосторонні відносини між Україною та ЛР впродовж 2015–2019 років є взірцевим прикладом практично ідеальної міждержавної взаємодії, темпи якої зростають з кожним роком [6]. Вочевидь, каталізатором такої співпраці послужила незаконна анексія Криму та російська агресія. Литва була та продовжує виступати своєрідним «адвокатом» України на міжнародній арені, демонструючи одностайну підтримку територіальної цілісності та суверенітету України, а також санкцій проти Росії. Важливо зазначити, що саме Литва стала першою державою, яка не тільки надала потужну військову, гуманітарну допомогу, але і продовжує всіляко сприяти євроатлантичному курсу, активізації реформ та антикорупційній діяльності України.

В той же час, аналізуючи заходи, організовані Посольством України (ПУ) в Литві, складається враження, що вони носять в більшості декларативний характер, а позитивний імідж України в Литві конструюється радше ситуативно, переважно недержавними гравцями, а подекуди – навіть і литовською стороною. Відтак, виникає необхідність проаналізувати та систематизувати інформацію, отриману з офіційних джерел та зібрану за час перебування в Литві впродовж 2016–2020 років, а також надати рекомендації щодо вдосконалення іміджу України в Литві засобами культури. Аналіз вважаємо доречним побудувати навколо таких основних суб'єктів, якими є ПУ в Литві, Український Інститут, а також україно-литовська громада в ЛР.

Перш за все, варто зазначити про відсутність інформації про культурно-гуманітарне співробітництво України з Литвою на веб-сторінці ПУ [7], хоча діяльність України в ЛР на гуманітарному напрямі впродовж 2016–2020 зосереджена на посиленні культурно-гуманітарної складової у загальному контексті присутності України у Литві. Основна увага зосереджена на ознайомленні литовської громадськості з історією і культурною спадщиною України, визначними датами та постатями в українській історії, зокрема, шляхом організації окремих заходів культурно-мистецького характеру. За даними джерел ПУ, відповідне співробітництво здійснюється в атмосфері взаєморозуміння, що обумовлено відсутністю спірних/гострих історичних питань у відносинах між Україною та ЛР.

Пріоритетами розвитку культурно-гуманітарного співробітництва між Україною та ЛР є: сприяння поглибленню практичної взаємодії між профільними Міністерствами України та Литви у сфері культури, освіти, науки, молоді та спорту; сприяння двосторонньому співробітництву у сфері збереження та охорони культурної спадщини України і ЛР; проведення культурно-мистецьких заходів з метою популяризації в Литві української культури; підтримка тісних зв'язків з українською громадою; проведення культурно-мистецьких заходів на підтримку України із залученням неурядових організацій Литви та української громади, а також за участі представників місцевого політикуму, представників громадськості, наукових та освітянських кіл, ЗМІ, акредитованого в ЛР дипломатичного корпусу; сприяння оздоровленню та реабілітації у Литві дітей соціально-незахищених верств населення, насамперед, із зони проведення АТО /ООС.

Проаналізувавши звітність, оприлюднену на веб-сайті Посольства, культурні заходи зосереджені переважно навколо публічних акцій (меморіальних та ювілейних), серед яких: заходи із вшанування визначних постатей, відзначення Дня Державного Прапора України, Дня Незалежності України, Дня Соборності України, Дня кримськотатарського прапора, Дня вишиванки, Дня Героїв Небесної Сотні, відзначення Дня пам'яті та примирення і річниці перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, вшанування пам'яті жертв політичних репресій та депортації кримськотатарського народу, вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 рр. тощо [7].

Безперечно, такі заходи є надзвичайно важливими в контексті привернення уваги литовського суспільства та політикуму до поточної ситуації в Україні, обумовленої протидією триваючій російській агресії, а також донесення правдивої інформації про важливі віхи в історії України. Однак, за думкою українських експертів, Україні не варто зосереджувати усі культурні заходи лише навколо експлуатації образу жертви, адже така стратегія не працює в довгостроковій перспективі побудови позитивного іміджу України, а теми «шароварщини» межують з примітивною рекламою. Не варто обмежуватись лише цим, оскільки українська культура значно ширша, багатша й може розповісти значно більше про цінності, проблеми та можливості українців країні-реципієнту, тому Україна має пропагувати новий образ і європейське майбутнє.

Посольство зазначає, що протягом 2015–2019 спостерігалось поглиблення двосторонньої співпраці у напрямку популяризації у Литві української культурної спадщини. Зокрема, провідні українські митці, музиканти, творчі колективи брали активну участь у різноманітних культурних заходах, організованих у ЛР. Утвердженню позитивного іміджу

України сприяла також низка заходів ПУ в ЛР у сфері публічної дипломатії задля розвитку спільних проектів в різних галузях та подальшого зміцнення зв'язків [7].

Однак, аналізуючи та, власне, особисто спостерігаючи за подіями, організованими Посольством та громадою України в Литві постає питання про якість запропонованого контенту та ефективності (мається на увазі залучення партнерів, вибудова нових зв'язків, суспільний резонанс). В контексті організованих заходів впродовж 2016–2020 років, Посольство переважно вдається до мотивів традиційної української культури, запрошенню колективів народної пісні й танцю. Майже не представлені такі сектори креативних індустрій як: дизайн, фотографія, візуальні мистецтва, архітектура та книговидавництво. Натомість, велика увага приділяється кіновиробництву, про що свідчить щорічне проведення Днів українського кіно, а також численних кінопоказів стрічок на тему Російсько-української війни («Кіборги», «Незламні», «Іній» тощо) [7].

Як справедливо відзначає О. Розумна, заходи з метою «популяризації» української культури сприймаються дипломатами досить поверхнево, адже така мета не мотивує розвиватися, створювати нові культурні продукти, виходячи на новий рівень творчості, шукати і відкривати нові можливості. Таким чином, чиновники обирають досить зручний формат проведення заходів у сфері культури – «для галочки» [8]. В умовах потужного розвитку креативних індустрій в Україні за останні роки, наявності широкої бази митців та культурних гравців, великого попиту та інтересу з боку Литви, існує не лише можливість, але й необхідність створення якісного і конкурентоспроможного культурного продукту.

Очевидно, буде доречно конкретизувати досвід культурної присутності України в Литві через призму окремих кейсів, які створять розуміння реального стану справ, дозволять зробити висновки по таких позиціях, як використані й невикористані можливості діяльності та її перспективи.

У листопаді 2018 року український гурт ДахаБраха, якого називають «культурним амбасадором України у світі» зіграв концерт у Конгрес-холі м. Вільнюс [9]. Це був приватний концерт і жодним чином не підтримувався Посольством. Артистів кілька разів викликали «на біс», а зала була вщент переповнена глядачами, які були в захваті. Особисто відвідавши більшість культурних заходів у ЛР, можна відмітити, що це був один із найяскравіших проявів культурної дипломатії України в Литві. Виконавці виступали із прапором України, багато спілкувались, а також висловили підтримку політв'язню Кремля Олегу Сенцову. Це ще раз підтвердило той факт, що мистецтво говорить голосніше за промови. В той час, коли Балтійська концертна індустрія переповнена контентом російського шоу-бізнесу, постає нагальна потреба у якісному представленні України за кордоном, оскільки через мистецтво передаються не просто образи, а смисли.

Авторка статті також здійснила власний внесок у репрезентацію України в Литві методами культури. Зокрема, у 2016-му році після перемоги в міжнародному студентському конкурсі «Erasmus Got Talent» в Університеті імені Миколаса Ромеріса, де вона виконала кілька українських та іноземних музичних творів, представивши Україну та Донецький національний університет ім. Василя Стуса іноземній аудиторії, адміністрація литовського університету ініціювала підписання двостороннього договору про співпрацю з Донецьким національним університетом ім. Василя Стуса. Такий Договір уможливив навчання та стажування в Литві для студентів дисципліни «Міжнародні відносини» з боку обох ВУЗів [10]. Також вона тричі взяла участь у прийнятті з нагоди святкування Дня Збройних Сил, виконуючи українські народні та сучасні композиції [11]. Таким чином, на власному досвіді було показано, що навіть найменша частка культурного продукту в заходах політичного, економічного чи військового характеру привертає значно більше уваги, аніж довга промова, залишає приємні враження та закладає фундамент для подальшого діалогу.

Прикметною особливістю здійснення культурної дипломатії України в Литві є й активна, подекуди – ініціативна участь самої Литви в цьому процесі. Позитивним кейсом використання інструментів культури задля побудови співпраці виявився благодійний

концерт Океану Ельзи разом із литовським камерним оркестром Св. Христофора у Церкві Св. Катерини Вільнюсі 2018 року, що був ініційований Оркестром та реалізований за сприяння Посла Литви в Україні Маріуса Януконіса. Спеціально для виступу колективу з оркестром відомі литовські митці та артисти розробили інструментальне аранжування пісень гурту та унікальне світлове шоу для виступу. Виручені кошти були спрямовані на допомогу дитячим будинкам на Сході України [12]. Цей прецедент викликав чималий розголос у литовських ЗМІ та, зрештою, мав приголомшливий успіх [13,14]. Як зазначає экс-очільниця Оркестру Мілда Гостаутайте: «Захід було розраховано на 400 осіб, більша половина з яких були запрошені гості, а зі 120 проданих квитків було виручено близько 10 000 євро. Ідея концерту полягала в тому, аби обмежити кількість квитків для продажу (незважаючи на широкий попит) й ретранслювати його на литовському ТБ. Організатори заходу ставили за ціль презентувати проєкт литовському істеблішменту, культурним діячам, лідерам думок, нагадати про важливість української тематики в міжнародному контексті та надихнути на подальші подібні проєкти». На жаль, такий кейс виявився радше винятковим й втіленим, більшою мірою, завдяки наполегливості литовських активістів при підтримці представників литовського дипломатичного корпусу та культурної сфери. На веб-сторінці ПУ в Литві інформація про даний захід була відсутня, поза увагою дана подія залишилась і серед вітчизняних ЗМІ.

Також, починаючи з 2017 року, Литва організовує щорічний благодійний телевізійний марафон на підтримку України «Разом до перемоги», ініційований головою литовської волонтерської організації «Blue/Yellow» Йонасом Охманом за підтримки уряду, працівників сфери культури та національного телебачення «LRT». Починаючи з 2019 року, марафон набув формату телемосту з Україною та транслювався на телеканалах «Прямий» та «5-й канал». Під час телемарафону у прямому ефірі виступали найвідоміші литовські виконавці, які представляли музичні твори литовською та українською мовами. Серед них був і український гурт «TaRuta», який є досить популярним у Литві й має у своєму репертуарі чимало композицій литовською мовою. Останній такий марафон допоміг зібрати близько 130,000 EUR на потреби української армії. На заході були присутні Президент Литовської Республіки Гітанас Науседа, Міністр закордонних справ ЛР Лінас Лінкявічюс, Міністр оборони Литви Раймундас Каробліс, Генеральний директор «LRT» та представники Посольства України в Литві. Окрім публічних заходів, громадська організація "Blue Yellow Україна" підтримує Україну на постійних засадах та вже надала гуманітарну допомогу та військову техніку на суму майже \$ 1 млн [15]. Загалом, подібний захід є не лише виявом потужної підтримки, яку надає Литва, але й показовим прикладом взаємодії за допомогою культури. В таких умовах Україна могли би діяти значно більш активно, особливо, якщо мова йде, власне, про українське питання. Зокрема, було б доцільно включатися в рамки подібних заходів, залучати більше українських артистів до участі, таким чином, виходячи на широку публіку, яка виявляє цікавість до України.

Як відомо, кулінарна дипломатія є ефективним дипломатичним інструментом, а також символом культури та традицій того чи іншого народу. Відтак, актуальний, різноманітний гастрономічний образ сучасної української кухні може відігравати неабияку роль в контексті застосування м'якої сили. На кулінарній мапі Вільнюсу Україна представлена закладами – «Борщ» та «Leleko», які розташовані в історичному центрі міста. Однак, за даними відгуків відвідувачів, частка української культури залишилась лише у назвах закладів, тому вони є радше комерційним проєктом представників місцевого бізнесу, хоча існує неабиякий попит на українські національні страви. Таким чином, заклади «української» кухні в Литві багато в чому спотворюють сприйняття української культури, як місцевим населенням, так і іноземцями, звужуючи погляд на українську кухню. Взірцевим у цьому напрямку може бути кейс ресторану «100 років тому вперед» та співпраця із Євгеном Клопотенко в рамках його проєкту «Борщ».

Український Інститут також є одним із важливих гравців культурної дипломатії України за кордоном. Аналізуючи звіт діяльності УІ за 2019 рік, можна сказати, що в Литві він був представлений усього на 2 % [16]. Зокрема, УІ підтримував українського

митця Миколу Рідного для участі в 12-й Каунаській бієнале AFTER LEAVING | BEFORE ARRIVING, що відбулась 2019 року [17]. Порівняно з коштами, які спрямовує Росія на промоцію власної культури за кордоном, ці зусилля – мізерні. Російські дипломати планують свої дії у сфері заздалегідь і систематично проводять масштабні культурні заходи в столицях провідних країн. Тобто Росія провадить активну політику, тоді як Україна – реактивну. Також, як зазначають українські експерти культурної дипломатії, Українському Інституту бракує системи оцінки успішності його зусиль [8]. Лише восени 2019 року УІ запустив інформаційно-аналітичний відділ, що досліджуватиме ефективність роботи Інституту та реалізованих проєктів. Також нещодавно УІ презентував Стратегію розвитку на період 2020–2024 рр., в якому відзначено Литву як пріоритетну країну, однак географію діяльності Інституту в бік Балтії планується розширити лише у 2024 році [18].

Важливим чинником здійснення культурної дипломатії України є й діаспора та організації українців Литви. Станом на 2019 рік українська громада склала найбільшу частку серед іноземних громад Литви, налічуючи 17 тисяч українців, що на 42% більше, ніж у 2018 році. В таких умовах важливим є активне залучення та координація зусиль закордонного українства Литви, як невід'ємного елементу народної дипломатії. Окрім того, не варто залишати поза увагою молодь, а також широке коло представників сфери бізнесу та ІТ України в Литві, як потенційних партнерів для культурних проєктів. На сьогодні ж, громада українців у Литві не є консолідованою, її формують переважно люди поважного віку, а молодь, радше, асимілюється із місцевим населенням.

Одним з місць регулярних зборів української діаспори й осередком духовного життя громади є греко-католицька церква Пресвятої трійці у Вільнюсі, побудована у 1514 році на кошти литовського гетьмана та українського князя Костянтина Острозького. Служба в ній ведеться українською мовою та проходить щотижня. Церква розташована в історичному центрі міста й завжди перебуває у центрі уваги містян та туристів. Будівля Церкви істотно постраждала в часи радянської окупації й наразі в ній ведуться ремонтні роботи. Тим не менш, вона відкрита для відвідувачів й неодноразово виступала майданчиком для організації різноманітних культурних подій [7]. Як стверджує ПУ, найбільш емоційний відгук і інтерес у литовському суспільстві викликають саме ті заходи, що символізують спільність історичної долі та спадщини двох народів – українського і литовського. З огляду на вищезазначене, церква Пресвятої трійці у Вільнюсі може стати чимось на кшталт Центру Анни Київської у Франції, який на сьогодні успішно функціонує задля кращого позиціонування культури України в Європі.

Таким чином, можемо зробити висновок, що впродовж 2016–2020 рр. представленню українських проєктів в Литві Посольством України було приділено недостатньо уваги. Недостатнім є й використання ресурсу культурної та публічної дипломатії України в ЛР. Загальний аналіз присутності української культури в Литві показує, що зазначені кейси – підстава розбудовувати горизонтальні зв'язки, реалізовувати більш інноваційні культурні проєкти, залучати до співпраці сучасних українських митців та створювати нові інформаційні приводи для більш успішного виконання завдань і місії культурної дипломатії.

Таким чином, лише залучення та синергія зусиль багатьох агентів культурної дипломатії – Міністерства закордонних справ України та Міністерства культури України, ПУ в Литві та ПЛ в Україні, Українського Інституту, незалежних митців та експертної спільноти, волонтерів, української громади в Литві, представників бізнесу – дозволить адекватно відповісти на численні зовнішні виклики та загрози, просувати українську культуру у світі й, водночас, створить умови для її повноцінного розвитку.

Анотація. В статті розглядається стан і ключові суб'єкти реалізації культурної дипломатії України в Литві. Культурна дипломатія виступає важливим фактором взаємодії України і Литви в умовах стратегічного партнерства, а також спільних викликів і загроз. Підкреслюється необхідність удосконалення форм і методів культурної дипломатії України в Литві.

Ключові слова: культурна дипломатія України, Литва, зовнішня політика, Український інститут.

Abstract. The article considers the state and key subjects of cultural diplomacy of Ukraine in Lithuania. Cultural diplomacy is an important factor in the interaction of Ukraine and Lithuania in terms of strategic partnership, as well as the presence of common challenges and threats. The need to improve the forms and methods of cultural diplomacy of Ukraine in Lithuania is emphasized.

Key words: cultural diplomacy of Ukraine, Lithuania, foreign policy, Ukrainian Institute.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. За результатами засідання Ради Президентів України та Литви підписано низку документів. URL: <https://www.president.gov.ua/news/za-rezultatami-zasidannya-radi-prezidentiv-ukrayini-ta-litvi-58609>
2. Спільна декларація міністрів закордонних справ України, Польщі та Литви щодо заснування «Люблінського трикутника». URL: <https://mfa.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-ministriv-zakordonnih-sprav-ukrayini-respubliki-polshcha-ta-litovskoyi-respubliki-shchodo-zasnuvannya-lyublinskogo-trikutnika>
3. Луценко А. В. «М'яка сила» в сучасній геополітиці: Монографія. 2011. 216 с.
4. What is Public Diplomacy? The USC Center on Public Diplomacy. URL: http://uscpublicdiplomacy.org/index.php/about/what_is_pd
5. Шамборовський Г. Завдання і можливості культурної дипломатії у розвитку сучасної держави та інститутів громадянського суспільства в Україні (програмний документ). Агора. Вип. 14, 2016. С. 91-100.
6. Українська призма: Зовнішня політика 2019. Аналітичне дослідження. ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. Київ, 2020. 390 с.
7. Посольство України в Литовській Республіці. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/>
8. Розумна О. Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи. Київ, 2016. 53 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-09/kultu_dypl-26841.pdf
9. Гастролі у всьому світі та всенародна любов: 15 років гурту ДахаБраха. URL: <https://fakty.com.ua/ua/videos/gastroli-u-vsomu-sviti-ta-vsenedna-lyubov-15-rokiv-gurtu-dahabraha/>
10. Вчусь у ДонНУ та у виші в Вільнюсі, стажувалась у посольстві в Естонії. Досвід Анастасії Коберської. URL: <https://svoi.city/read/monologi/78844/istoriya-studentki-donnu-anastasiikoberskoi>
11. У Вільнюсі відзначено День Збройних Сил України. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/news/76470-u-vilynyusi-vidznacheno-deny-zbrojnih-sil-ukrajini>
12. The world-famous celebrities of Ukraine will play with St. Christopher Chamber Orchestra in Vilnius. URL: <http://www.okeanelzy.com/en/news/463/>
13. Ukrainos roko garsenybes ir Šv. Kristoforo orkestrą suvienijo taurus tikslas. URL: <https://www.lrytas.lt/kultura/meno-pulsas/2018/12/18/news/ukrainos-roko-garsenybes-ir-sv-kristoforo-orkestra-suvienijo-taurus-tikslas-8609229/>
14. Koncertuoja grupė „Okean Elzy“ ir Šv. Kristoforo kamerinis orkestras. URL: <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/1013717158/dangus-virs-dniepro>
15. На телеканалі Литовського національного радіо і телебачення «LRT» відбувся Четвертий благодійний концерт-телемарафон на підтримку України «Разом до перемоги!» («Kartu iki Pergalės!»). URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/news/76980-na-telekanali-litovsykogo-nacionalynogo-radio-i-telebachennya-lrt-vidbuvsya-chetvertij-blagodijnij-koncert-telemarafon-na-pidtrimku-ukrajini-razom-do-peremogi-kartu-iki-pergals>
16. Звіт діяльності УІ за 2019 рік. URL: <https://ui.org.ua/annual-report-2019>
17. Україна бере участь у 12-й Каунаській бієнале AFTER LEAVING | BEFORE ARRIVING. URL: <https://ui.org.ua/page6672382.html>
18. Стратегія Українського інституту 2020-2024. URL: <https://ui.org.ua/strategy2020-2024>

УДК 930(477)-055.2(=161.1)

ОЛЕКСАНДРА ЄФИМЕНКО: РОСІЯНКА, ПРОЙНЯТА УКРАЇНОЮ

І. В. Коломійчук, Н. Р. Темірова

Анотація. У цій статті піде мова про вивчення Олександром Єфименко історії України, витоки її зацікавленості у цій темі та власне роботу. Також розглядаються усі перешкоди, які довелося подолати Олександрі Яківні, торуючи шлях у науку, під час досліджень і публікації власних робіт. Аналізу піддано її науковий доробок і виступи, присвячені українській історії.

Ключові слова: Олександра Єфименко, історик, росіянка, історія України.

Олександра Єфименко – росіянка за походженням, яка велику частину свого життя прожила в Україні, що стала їй другою батьківщиною, та присвятила себе вивченню української минувшини. Але її діяльність не обмежувалась написанням праць з історії.